

JAVNO MNJENJE O DISKRIMINACIJI I NEJEDNAKOSTI U SRBIJI

Za

Republika Srbija
Ministarstvo rada
i socijalne politike

Srbija

Evropska unija

Istraživanje je sprovedeno za potrebe Projekta “Podrška sprovođenju antidiskriminacionog zakonodavstva i medijacije u Srbiji”, koji se realizuje u saradnji Ministarstva rada i socijalne politike i Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, a uz finansijsku podršku Evropske unije.

Februar, 2009

Napomena:

Mišljenja izneta u ovom izveštaju su mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stanovište Programa Ujedinjenih nacija za razvoj niti Delegacije Evropske komisije ili Ministarstva rada i socijalne politike.

Sadržaj

Metodologija	3
Sažetak glavnih nalaza	5
Upoznatost i stavovi prema diskriminaciji	7
Percepcija stanja u Srbiji	10
Predrasude i tolerancija	14
Odgovornost i uloga institucija	22
Lična iskustva	24
Informisanje	25

Metodologija

Metod prikupljanja podataka	Licem u lice u domaćinstvu ispitanika
Univerzum	Populacija Srbije 15+; Popis 2002 i procena populacione dinamike
Uzorački okvir	Teritorije biračkih mesta (približne po veličini popisnim jedinicama) unutar stratumata definisanih regionima i tipom naselja (grad i ostalo) Teritorije biračkih mesta omogućuju najpouzdaniju selekciju uzorka, budući da su raspoloživi podaci o ovim jedinicama najkompletniji (registar zgrada – adrese)
Tip uzorka	Troetačni, slučajni, reprezentativni, stratifikovani uzorak
Definicija i broj primarnih, sekundarnih i tercijernih uzoračkih jedinica	<p><u>Primarne uzoračke jedinice – Teritorije biračkih mesta</u> <i>Definicija:</i> Teritorije biračkih mesta definisane su imenima ulica i brojevima zgrada; svaka teritorija biračkog mesta obuhvata oko 200 domaćinstava, sa izuzetkom naselja sa manje od 300 domaćinstava koja su definisana kao jedna jedinica. <i>Broj primernih uzoračkih jedinica u univerzumu:</i> 8764</p> <p><u>Sekundarne uzoračke jedinice - Domaćinstva</u> <i>Definicija:</i> Jedno domaćinstvo obuhvata ljude koji žive u istom stambenom prostoru i dele troškove za hranu <i>Broj sekundarnih uzoračkih jedinica u univerzumu:</i> 2.5 Millions</p> <p><u>Tercijerne uzoračke jedinice – Ispitanici</u> <i>Definicija:</i> Član domaćinstva, 15+ godina <i>Broj tercijernih uzoračkih jedinica u univerzumu:</i> 6,500 000</p> <p><u>Uzoračke tačke</u> Približno 10 uzoračkih tačaka po primarnoj uzoračkoj jedinici</p>
Stratifikacija: svrha i metod	<p>Stratifikacija po regionima: Beograd, Vojvodina, Istočna Srbija, Zapadna Srbija, Centralna Srbija, Južna Srbija, Sandžak/Raska Stratifikacija po tipu naselja: grad i ostalo Za potrebe projekta, etničke manjine su definisane kao poseban stratum, a pojačan je uzorak manjinskih grupa</p> <p>Svrha stratifikacije: Optimizacija uzoračkog plana i smanjenje uzoračke greške Metod: Stratumi su definisani po kriterijumima geografske i kulturne homogenosti</p>
Postupak selekcije uzorka	<p><u>Primarne uzoračke jedinice</u> <i>Tip selekcije:</i> Teritorije biračkih mesta izabrane po verovatnoći proporcionalnoj veličini (PPS) <i>Metod selekcije:</i> Kumulativni (Lachiric metod)</p> <p><u>Sekundarne uzoračke jedinice</u> <i>Tip selekcije:</i> Prosto slučajni izbor bez vraćanja izabranih jedinica u univerzum <i>Metod selekcije:</i> Slučajni izbor početne tačke i definisani jednaki koraci</p> <p><u>Tercijerne uzoračke jedinice</u> <i>Tip selekcije:</i> Prost slučajni izbor bez vraćanja izabranih jedinica u univerzum <i>Metod selekcije:</i> Kish tablice</p>
Post stratifikacija	Po polu, godinama starosti, tipu naselja i regionima
Veličina uzorka	1108 realizovanih intervjua
Uzoračka greška	Marginalna greška +/-3.1%

Opis uzorka

ponderisan	Total	Pol		Starost				Obrazovanje			Region			Tip	
		Muški	Ženski	15 - 29	30 - 44	45 - 60	>60	Osnovna i nize	Srednja	Viša i visoka	Beograd	Centralna Srbija	Vojvodina	Grad	Ostalo
n	1108	527	581	229	272	290	317	395	535	178	246	566	296	633	475

Nacionalnost		Nacionalnost						Zaposlenje				
Srbi	Nacionalne manjine	Srbi	Madjari	Albanci	Muslimani/Bošnjaci	Romi	Ostali	Zaposleni	Trenutno nezaposleni	Učenički-studenti	Domaćice	Penzioneri
946	162	946	41	26	26	23	47	443	179	80	110	297

Posebne grupe			
Osobe sa fizičkim invaliditetom	Siromasni	Osobe drugačijih političkih uverenja	Izbeglice i raseljeni
34	149	35	39

Metodološka napomena:

Pripadnost etničkoj grupi kao i posebnim grupama definisana je na osnovu **sopstvenog deklarisanja**. Pripadnost etničkoj grupi određena je odgovorom na pitanje: „Koje ste vi nacionalnosti?“ Pripadnost posebnim grupama određena je odgovorom na pitanje: „Da li se smatrate pripadnikom neke od sledećih grupa: Osobe sa fizičkim invaliditetom, siromašni ljudi, seksualne manjine / osobe drugih seksualnih opredeljenja, verske manjine (kao što su adventisti, jehovini svedoci, itd.), osobe drukčijih političkih uverenja u odnosu na svoje okruženje (na poslu, u školi, itd.), izbeglice sa teritorije bivše SFRJ ili raseljeni sa Kosova.“

Sažetak glavnih nalaza

Građani Srbije upoznati su sa pojmom diskriminacije i prema pojavi diskriminacije, načelno, imaju izrazito negativne stavove.

Definicije diskriminacije koje su građani spontano naveli, najčešće su se odnosile na pojave odbacivanja, isključivanja, omalovažavanja, ugrožavanja i uskraćivanja prava. Građani su se u veoma visokom procentu (86%) složili sa stavom da nije opravdano, bez izuzetka, nekome uskratiti neko pravo samo na osnovu ličnog svojstva, a u još većem (94%) da diskriminacija povređuje druge.

Znatno više od polovine građana izjavilo je i da bi podržalo pozitivnu diskriminaciju (66%). Ipak, uočljivo je da je podršku pozitivnoj diskriminaciji dao znatno manji broj građana u odnosu na broj koji je izjavio da diskriminaciju smatra neopravdanom bez izuzetka.

Većina građana ocenila je da u Srbiji postoji diskriminacija, a više od polovine (59%) smatra da je diskriminacija prisutna u velikoj meri. Sadašnje stanje u poređenju sa onim od pre pet godina, građani najčešće smatraju nepromenjenim 44%, 27% smatra da je diskriminacija sada prisutna u većoj meri, a 22% u manjoj meri.

Većina građana, 57%, smatra da u Srbiji postoji zakon koji zabranjuje diskriminaciju, ali 51% smatra da diskriminirane osobe time nisu zaštićene, jer se taj zakon ne poštuje, niti prekršioc snose posledice, dok samo 6% veruje da se taj zakon poštuje.

U Srbiji su, po mišljenju građana, diskriminaciji najviše izloženi Romi, siromašni ljudi i osobe sa fizičkim i mentalnim invaliditetom (preko 60% građana smatra da su ove grupe osoba diskriminirane u priličnoj ili velikoj meri), a zatim starije osobe (46%), žene (39%) i seksualne manjine (39%). Po mišljenju građana, najmanje su diskriminirani Muslimani/Bošnjaci, Hrvati, Jevreji i Mađari (između 17% i 6% građana, po navedenom redosledu, smatra da su ove grupe osoba diskriminirane u priličnoj ili velikoj meri). Nešto veći procenat građana smatra da su diskriminaciji izloženi Albanci (26%). Zanimljivo je da svaki peti građanin smatra da su i Srbi u priličnoj, ili čak velikoj meri izloženi diskriminaciji.

Romi, osobe sa invaliditetom i siromašne osobe su grupe čiju diskriminaciju građani najviše osuđuju.

Što se tiče oblasti u kojima je diskriminacija u Srbiji najprisutnija, to su, po mišljenju građana, pre svega zapošljavanje i napredovanje u poslu. Oblast zapošljavanja navedena je i kao oblast diskriminacije koju građani najviše osuđuju. Na trećem mestu, kao oblast za koju više od polovine građana (52%) smatra da je diskriminacija veoma prisutna, jeste zdravstvo.

Upadljivo je, međutim, da preko 40% građana smatra da je diskriminacija prisutna i u oblasti pravosuđa, političkih aktivnosti, socijalne zaštite, ponašanja policije, obrazovanja, i stanovanja.

Uprkos generalno negativnim stavovima prema diskriminaciji, predrasude, kao i netolerancija prema manjinskim grupama prisutne su kod znatnog broja građana Srbije. Ocenjujući moguću uspešnost sa kojom bi pripadnici pojedinih manjinskih grupa mogli da obavljaju poslove šefa, radnika gradske čistoće, predsednika opštine, automehaničara, predsednika vlade Srbije i učitelja, građani su, sa izuzetkom radnika gradske čistoće, veliku prednost davali Srbima, kako nad građanima drugih nacionalnosti, tako i nad građanima drugih manjinskih grupa. Predrasude prema pripadnicima manjinskih nacionalnosti najuočljivija je kada je u pitanju posao Predsednika vlade: samo trećina građana ocenila je da bi ovaj posao uspešno mogli da obavljaju građani Srbije koji su po nacionalnosti Mađari, Romi, Hrvati, Muslimani / Bošnjaci, a još manje (23%) Albanci. Manje od trećine građana (31%) ocenilo je da bi posao Predsednika vlade uspešno mogli da obavljaju pripadnici seksualnih manjina.

U pogledu tolerancije, izražene spremnošću da se pripadnici pojedinih manjinskih grupa prihvate kao komšije, drugovi svoje dece i bračni partneri članova porodice, najmanje tolerancije izraženo je prema HIV pozitivnim osobama, seksualnim manjinama i Albancima. Prema ostalim grupama, čak i kada je u pitanju bračna veza, više od polovine građana, bar deklarativno, izrazila je prihvatanje. Ipak, upadljiv je znatan procenat građana koji je izrazio nespremnost da prihvati kao bračne partnere članova svoje porodice Rome (46%), Muslimane / Bošnjake (40%) i Hrvate (31%).

Relativno mali procenat građana bio je u stanju da navede bilo koju osobu u Srbiji za koju smatra da je izuzetno uspešna, a koja je pripadnik neke od manjinskih grupa: Roma, Muslimana / Bošnjaka, Mađara, Hrvata, osoba sa fizičkim invaliditetom, seksualnih manjina ili Albanaca. Najviše građana znalo je uspešne Rome (29%) i uspešne Muslimane / Bošnjake (27%). Znatno manje znalo je da navede Mađare (11%), osobe sa fizičkim invaliditetom (8%), Hrvate (8%), Albanace (5%), a samo 3% osobe iz grupe seksualnih manjina.

Najpoznatiji uspešni Romi, kao i osobe sa invaliditetom su iz oblasti estrade, a najpoznatiji uspešni Muslimani / Bošnjaci, Mađari i Albanci su iz sveta politike; Hrvati iz oblasti estrade, glume i politike, a pripadnici seksualnih manjina iz različitih oblasti umetnosti.

Odgovornost za pojave diskriminacije u Srbiji građani najčešće pripisuju Republičkoj vladi (47%), koja je takođe ocenjena i kao institucija koja ima najveću moć da utiče na promenu stanja, odnosno smanjenje prisustva diskriminacije (55%).

Svakako je od posebnog značaja što su na drugo mesto, kako po odgovornosti, tako i moći da utiču na smanjenje diskriminacije, građani u znatnom procentu naveli sebe same – građane (43% i 38%).

Većina građana (69%) ocenila je takođe da se država nedovoljno bavi ovim problemom, ali je, sa druge strane, tek nešto više od trećine (37%) smatralo da problem diskriminacije država treba da svrsta među prioritete.

Nešto više od petine građana izjavilo je da je imalo lična iskustva sa diskriminacijom. Po njihovom mišljenju, diskriminaciji su bili izloženi zbog ličnih osobina koje su se najčešće ticale ženskog pola, starosti, siromaštva i invaliditeta. Najčešće navođene okolnosti u kojima su se ovi građani osećali diskriminisanim bile su vezane za posao (na radnom mestu, pri zapošljavanju, otkazu). Samo 16% ovih građana izjavilo je da je potražilo pomoć zvaničnih institucija (najčešće Policije i Ombudsmana). Nasuprot tome, većina građana (83%) koji su izjavili da nisu imali iskustva sa diskriminacijom, mišljenja su da bi se u takvom slučaju obratili nekoj zvaničnoj instituciji. Najčešće navedene institucije opet su bile Policija i Ombudsman.

Najzad, većina građana smatra da je informisanje javnosti o problemu diskriminacije nedovoljno, bilo da se radi o informisanju od strane medija, ili odgovornih institucija države. Sa druge strane, opet, manje od trećine građana izrazilo je stvarnu zainteresovanost da bude bolje informisano o problemima diskriminacije.

Građani su svesni prisustva diskriminacije i imaju negativne stavove prema ovoj pojavi, ali pred problemima koji ih opterećuju u ovom trenutku, zainteresovanost za ovaj problem, uprkos prepoznavanju njegovog značaja, donekle ostaje u drugom planu.

Upoznatost i stavovi prema diskriminaciji

Građani Srbije (blizu 90%), generalno gledano, upoznati su sa pojmom diskriminacije i diskriminaciju opažaju kao negativnu pojavu. Prve asocijacije na reč "diskriminacija" bile su izrazito negativne: obespravljenost, omalovažavanje, nejednakost, odbacivanje, mržnja, zlostavljanje, izolovanje, izbegavanje, izdvajanje, maltretiranje, nasilje, nepravda, neravnopravnost, ponižavanje, povređivanje, ugrožavanje. Manji broj prvih asocijacija odnosio se i na specifične grupe: nacionalne manjine (3%), žene (2%), Rome (2%), a zatim i stare, bolesne i invalide (1%).

Šta se podrazumeva pod diskriminacijom?	%
Odbacivanje, isključivanje iz zajednice	11.8
Omalovažavanje, ponižavanje	10.8
Ugrožavanje/ uskraćivanje prava	10.3
Različitošću/ ugrožavanje zbog razlika	9.3
Neravnopravnost, nejednakost	7.7
Nasilje, zlostavljanje, maltretiranje	3.4
Nacionalna pripadnost, netrpeljivost, ugrožavanje	3.2
Rasna diskriminacija, rasizam	3.0
Loše postupanje, svadje, mržnja, vredjanje	3.0
Versko nerazumevanje/ ugrožavanje/ nepoštovanje	2.3
Nepoštovanje	2.2
Ignorisanje, zapostavljanje osobe ili grupe	2.2
Nepoštovanje razlike u mišljenjima	2.0
Imovinske razlike, diskriminacija siromašnih	1.7
Zloupotreba sile, ugroženost slabijih	1.5
Ograničavanje (zabrane) osoba ili grupe	1.5
Žene/ diskriminacija žena/ zlostavljanje	1.4
Ugrožavanje/ uskraćivanje prava manjina	1.3
Odnos prema starima, bolesnima, invalidima	1.3
Diskriminacija prilikom zapošljavanja	1.2
Ne zna	12.0

I u nastojanjima da izraze šta podrazumevaju pod diskriminacijom, građani su najčešće davali uopštene odgovore koji su izražavali negativno ophođenje prema nekome. Najčešće "definicije" odnosile su se na *Odbacivanje, isključivanje iz zajednice (12%), Omalovažavanje, ponižavanje (11%), Ugrožavanje/ uskraćivanje prava (10%), Različitošću/ ugrožavanje zbog razlika (9%), Neravnopravnost, nejednakost (8%)*.

U skladu sa shvatanjem diskriminacije kao negativne pojave, građani su izrazili saglasnost sa tvrdnjom da diskriminacija povređuje druge (94%). Upadljivo je, međutim, da je *potpuno* saglasnost sa ovim iskazom izrazilo tek nešto više od polovine građana, 55% i da su *ovakvo potpuno* slaganje u znatno većem procentu izrazili pripadnici nacionalnih manjina, 69%, nego građani srpske nacionalnosti, 53%. Uprkos maloju zadržici u pogledu stava o tome koliko diskriminacija povređuje druge, relativno mali procenat građana, 8%, složio se sa tvrdnjom

da je diskriminacija često opravdana.

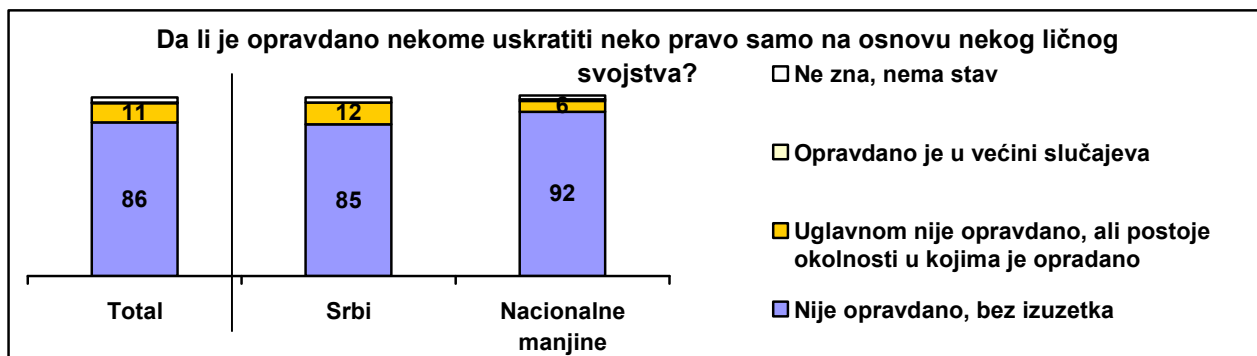
U pogledu mogućnosti da se pojava diskriminacije eliminiše, građani su izrazili priličan pesimizam: čak 83% građana složio se sa tvrdnjom da će diskriminacija uvek postojati. Nešto više optimizma, u odnosu na proseku populacije, pokazali su pripadnici nacionalnih manjina (68% složio se sa stavom da će diskriminacija uvek postojati).

Znatno manje pesimizma građani su izrazili u pogledu mogućnosti za prevazilaženje predrasuda: nešto manje od polovine građana, 49%, složio se sa stavom da je predrasude teško prevazići. I u ovom pogledu više optimizma pokazali su pripadnici nacionalnih manjina, nego pripadnici srpske nacionalnosti: 44% pripadnika nacionalnih manjina, a 50% građana srpske nacionalnosti, složio se sa stavom da je predrasude teško prevazići.

% Slaganja sa iskazima:	Potpuno se slaže	Slaže se	Ukupno slaganje
Diskriminacija povređuje druge	55	38	94
Diskriminacija će uvek postojati	38	45	83
Predrasude je teško prevazići	13	36	49
Diskriminacija je često opravdana	2	6	8

% Slaganja sa iskazima:	Srbi		Nacionalne manjine	
	Potpuno se slaže	Slaže se	Potpuno se slaže	Slaže se
Diskriminacija povređuje druge	53	41	69	23
Diskriminacija će uvek postojati	39	47	35	32
Predrasude je teško prevazići	13	37	14	30
Diskriminacija je često opravdana	3	6	1	3

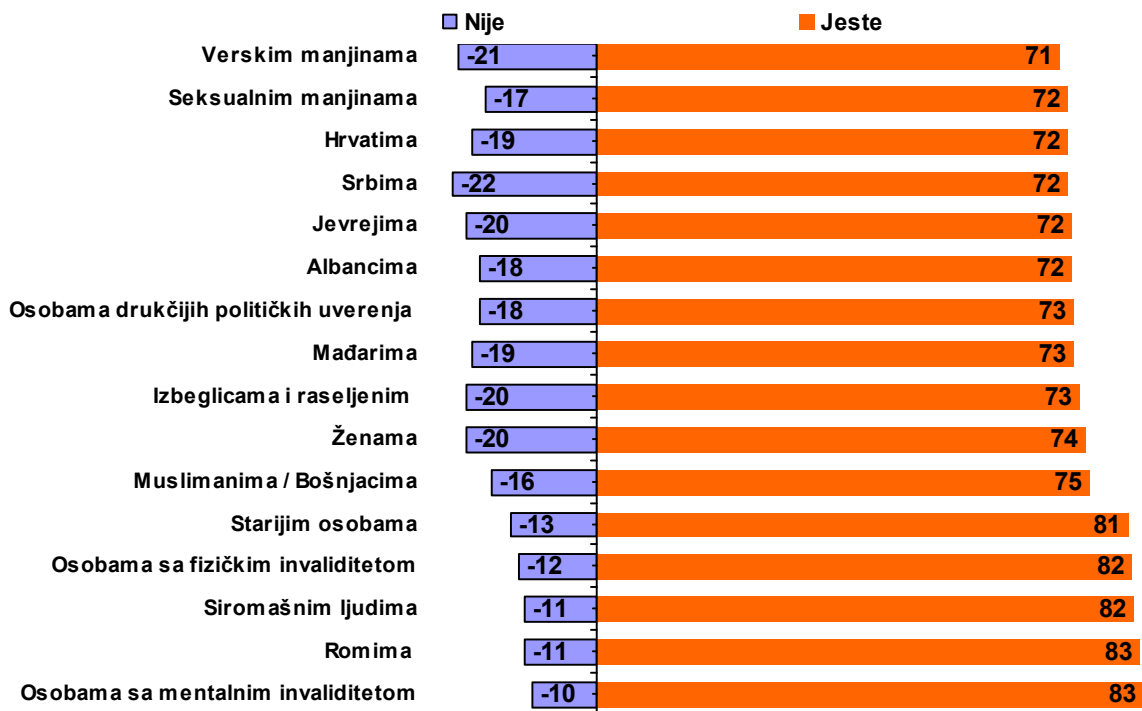
Velika većina građana (86%), složila se i sa stavom da nije opravdano, *bez izuzetka*, neome uskratiti neko pravo samo na osnovu nekog ličnog svojstva. Ali i u ovom slučaju, pripadnici nacionalnih manjina izrazili su veće slaganje sa ovakvim stavom, 92%, nego građani srpske nacionalnosti, 85%.

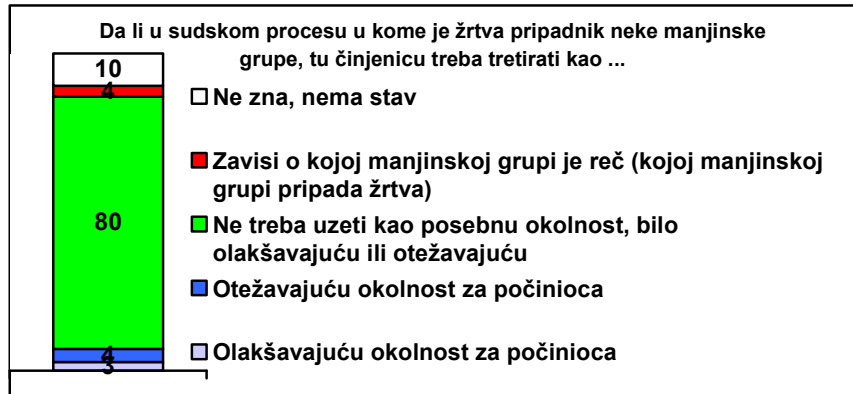
Vredno je napomenuti, da su izbeglice i raseljena lica u 100% slučajeva izrazili saglasnost sa stavom da diskriminacija povređuje druge, kao i sa stavom da diskriminacija nije opravdana, bez izuzetka.

Većina građana (preko 70%) složila se da se i samo uznemiravanje i ponižavajuće postupanje, ili neprijatno ponašanje može smatrati diskriminacijom, čak i kada se takvo ponašanje ispoljava prema većinskom stanovništvu. Ipak, nešto veći procenat saglasio se sa ovakvim stavom kada su u pitanju starije osobe, osobe sa fizičkim invaliditetom, siromašni, Romi i osobe sa mentalnim invaliditetom. Ova razlika u stavovima u zavisnosti od grupe, donekle ukazuje na stav da mera u kome se ovakvo ponašanje može svrstati u diskriminaciju zavisi od grupe prema kojoj se takvo ponašanje ispoljava.

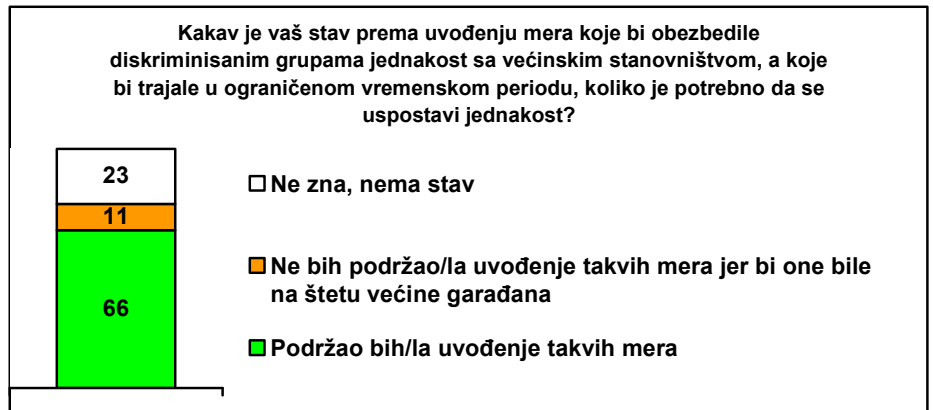
Da li je uznemiravanje i ponižavajuće postupanje, neprijatno ponašanje, prema sledećim grupama diskriminacija?

Protivljenje diskriminaciji građani su izrazili i svojim stavovima prema načinu na koji bi u sudskom procesu trebalo tretirati činjenicu da je žrtva pripadnik neke manjinske grupe. Većina građana, 80%, složila se sa stavom da takvu činjenicu u sudskom procesu ne bi trebalo uzimati u obzir bilo kao otežavajuću, ili olakšavajuću okolnost.

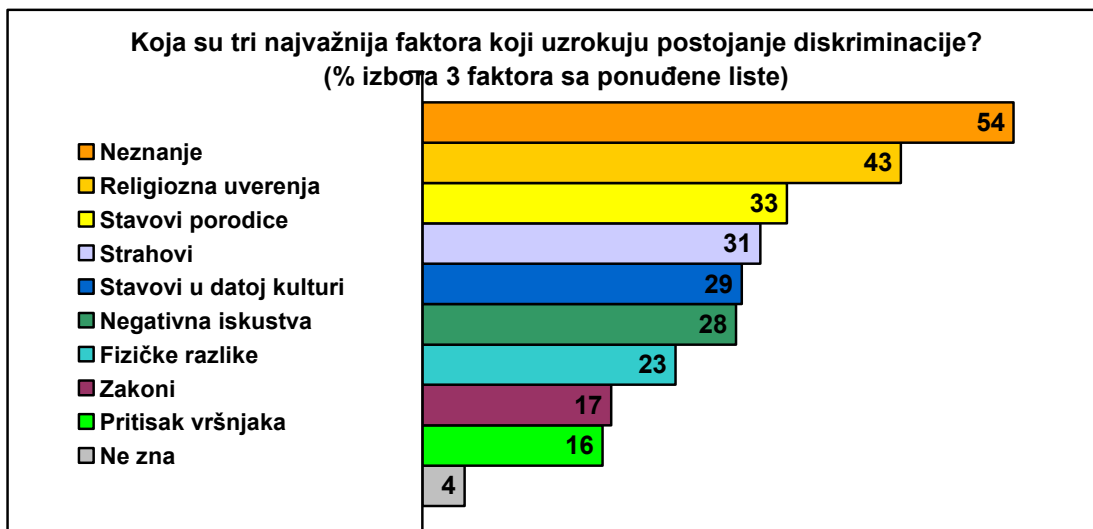

Većina građana, 66%, izjavila je i da bi podržala pozitivnu diskriminaciju, odnosno uvođenje mera koje bi obezbedile diskriminisanim grupama jednakost sa većinskim stanovništvom, a koje bi trajale u ograničenom vremenskom periodu, koliko je potrebno da se uspostavi jednakost.

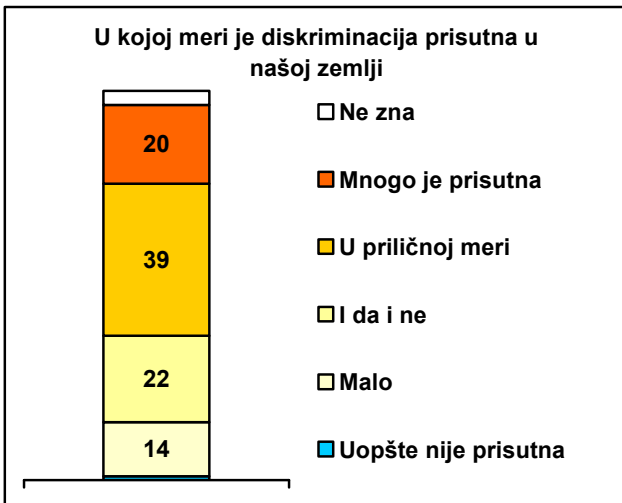
Građani Srbije smatraju da su za postojanje diskriminacije najvažnija tri faktora: neznanje (koje navodi 54% građana), religiozna uverenja (43%) i stavovi porodice (33%). Znatno procenat građana među tri najvažnija faktora svrstao je i strahove (31%), stavove u datoj kulturi (29%), negativna iskustva (28%) i fizičke razlike (23%).

Učenci i studenti u znatno većem procentu od proseka (32%) smatraju da je pritisak vršnjaka važan faktor postojanja diskriminacije, a veći značaj pridaju i stavovima porodice (41%).

Percepcija stanja u Srbiji

a) Prisustvo diskriminacije i zaštita zakonom

Većina građana Srbije ocenila je da u Srbiji postoji diskriminacija, a čak 59% smatra da je diskriminacija prisutna u priličnoj ili velikoj meri.

Mišljenje da je diskriminacija u Srbiji prisutna u velikoj meri (prilično /mnogo) najrasprostranjenije je među građanima Vojvodine (66%), zatim Beograda (63%), a najmanje među građanima Centralne Srbije (54%).

Iako se veća svest o prisustvu diskriminacije u Vojvodini može protumačiti multinacionalnom sredinom, neposredno poređenje stavova građana srpske nacionalnosti i nacionalnih manjina pokazuje da u pogledu ocene prisustva diskriminacije u Srbiji nije bilo razlika.

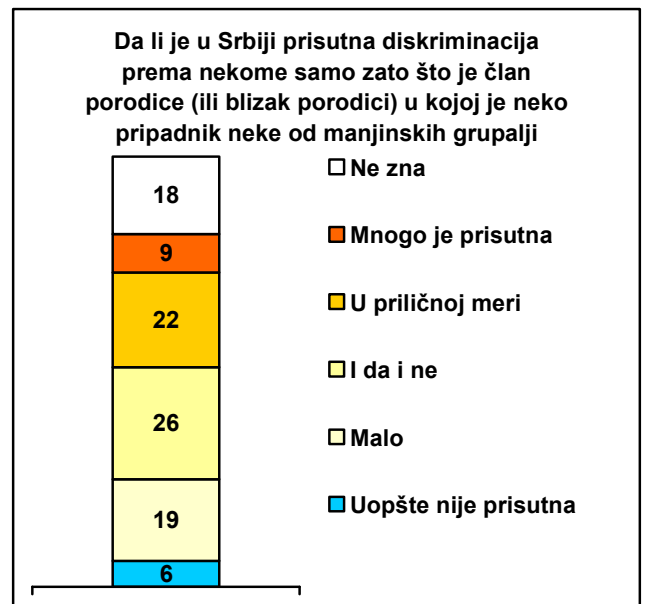
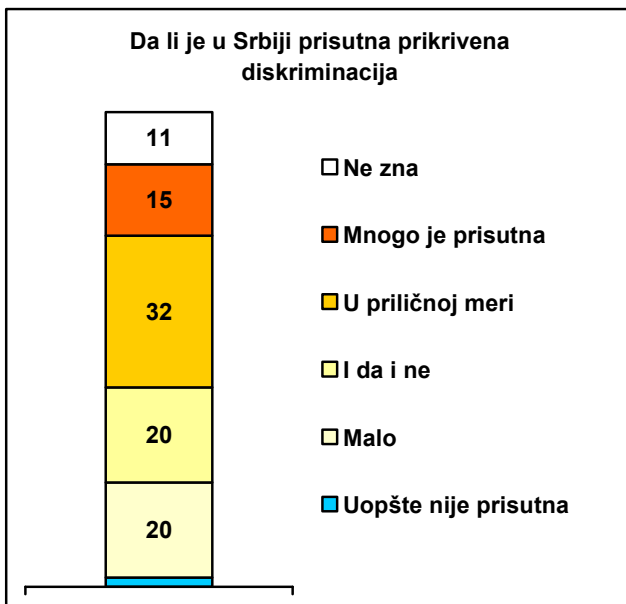
Mlađe generacije u većoj meri od starijih ocenjuju da je diskriminacija u Srbiji prisutna bar u priličnoj meri: 67% građana od 15 do 29 godina, a 51% građana

preko 60 godina.

Upadljivo je, međutim, da je 90% osoba sa fizičkim invaliditetom i 74% izbeglica i raseljenih lica ocenilo da je diskriminacija prisutna u priličnoj ili velikoj meri.

Skoro polovina građana, 47% smatra da je u Srbiji prisutna i prikrivena diskriminacija (kao na primer, dovođenje osoba zbog njihovih ličnih svojstava u neravnopravnu situaciju postavljanjem uslova za koje se unapred zna da ih te osobe ne mogu ispuniti). Nezaposlene osobe (koje traže zaposlenje) ocenile su prisustvo prikrivene diskriminacije u većem procentu od proseka, 58%.

Znatno manji procenat građana smatra da je u Srbiji prisutna diskriminacija na osnovu toga što je neko član porodice (ili blizak porodici) u kojoj je neko član bilo koje manjinske grupe: 31% građana bilo je mišljenja da je ovakva diskriminacija prisutna u priličnoj ili velikoj meri.

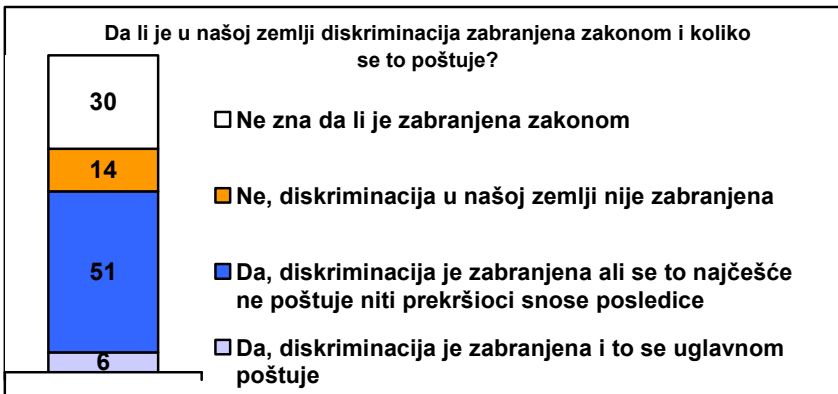
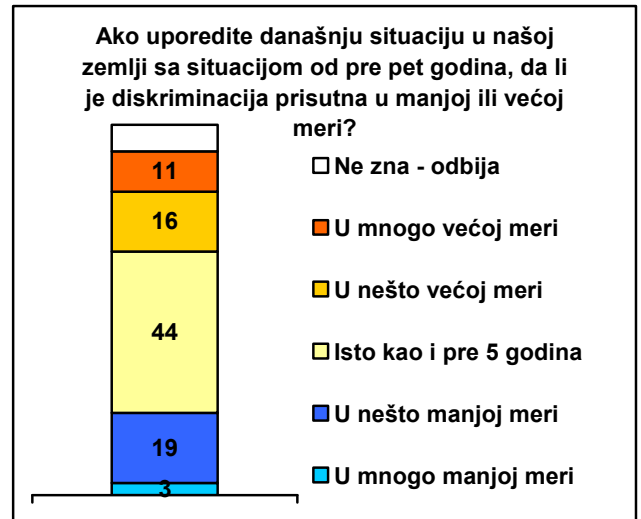

Većina građana, za oba pomenuta oblika diskriminacije smatrala je da nisu opravdani, bez izuzetka: 72% za slučaj diskriminacije zbog pripadnosti porodici, a 74% za slučaj prikrivene diskriminacije.

Poredeći sadašnje stanje sa stanjem od pre pet godina, građani su najčešće smatrali da je stanje nepromenjeno, 46%; 22% smatralo je da je diskriminacija sada prisutna u manjoj meri, a 27% da je prisutna u većoj meri.

Upadljivo je, međutim, da je čak 82% pripadnika albanske nacionalne manjine ocenilo da je diskriminacija sada prisutna u manjoj meri, dok je 50% pripadnika romske nacionalne manjine ocenilo da je sada diskriminacija prisutna u većoj meri nego pre pet godina.

Građani Beograda su u većem procentu od građana drugih regiona ocenili da se prisustvo diskriminacije smanjilo u poređenju sa stanjem pre pet godina (32%). Isti optimizam u oceni stanja u odnosu na pre pet godina, pokazali su i pripadnici mlađe generacije (15 do 29 godina), 31%, iako su u pogledu prisustva diskriminacije u ovom trenutku izrazili mnogo više pesimizma od proseka populacije.

Većina građana smatra da zakon u Srbiji, iako postoji, ne štiti diskriminisanu osobu.

Iako više od polovine (57%) smatra da je u Srbiji diskriminacija zabranjena zakonom, samo 6% smatra da se taj zakon poštuje, dok 51% misli da se taj zakon uglavnom ne poštuje te da prekršiocu ne snose nikakve posledice. Ovo poslednje stanovište najviše je izraženo u grupi visoko obrazovanih građana, 64%.

b) Ko su diskriminisanе grupe

Kada se govori o najviše diskriminisanim grupama, građanima Srbije, sasvim spontano, najčešće na pamet padaju Romi (50%), zatim osobe sa invaliditetom (27%), siromašne osobe (26%), žene (20%) i starije osobe (19%).

Koje grupe su najviše diskriminisanе u Srbiji? Spontani odgovori (moguće više odgovora)	%
Romi	50.2
Osobe sa invaliditetom	26.9
Siromašne osobe	26.0
Žene	20.3
Starije osobe	18.9
Nacionalne manjine	9.6
Pripadnici seksualnih manjina	9.2
Izbeglice, raseljena lica	8.9
Albanci	5.0
Verske manjine	5.0
Bolesne osobe	4.9
Osobe drugačijih političkih uverenja	4.2
Osobe sa posebnim potrebama	3.6
Deca	3.4
Osobe sa sela	2.8
Srbi	2.7
Radnici	2.4
Nezaposleni	1.6
Muslimani/Bošnjaci	1.4
Hrvati	1.4
Neobrazovani	1.3
Mađari	1.3
Mladi	0.7

Romi, kao najviše diskriminisanа grupa, znatno više od proseka populacije spontano su bili na umu građani Beograda, 65% i mlađim generacijama (15 do 29 godina), 61%.

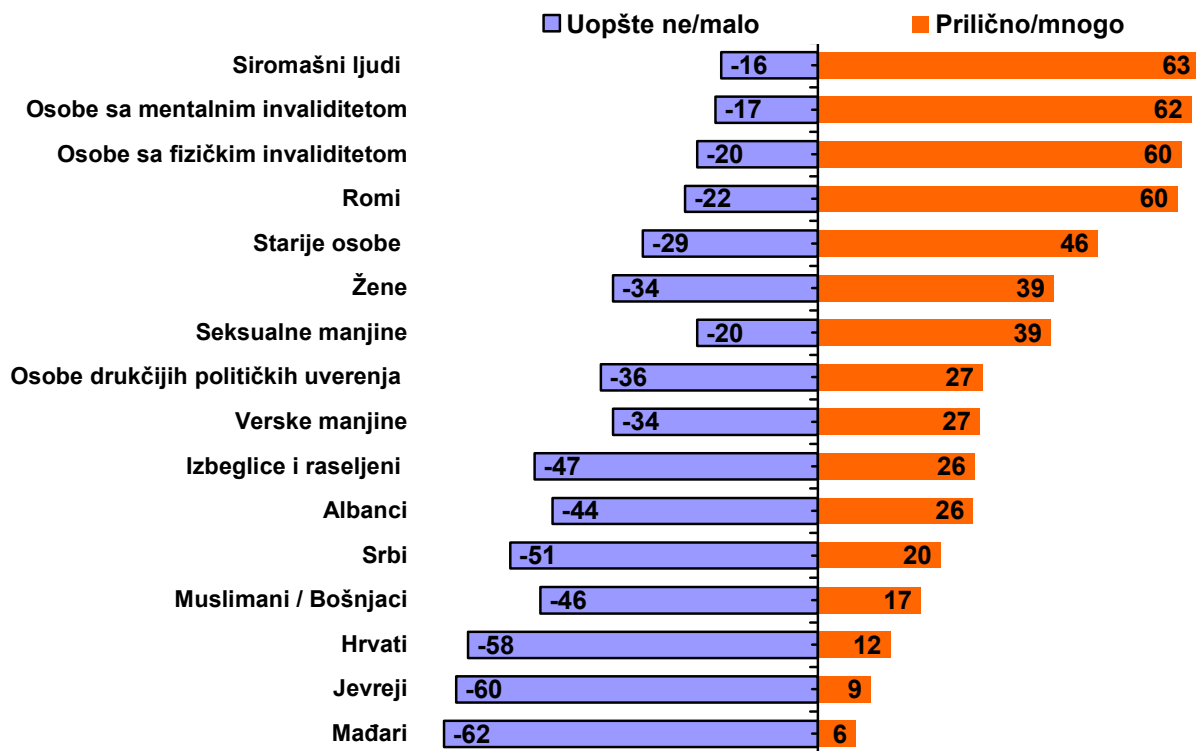
Pripadnici nacionalnih manjina su kao najviše diskriminisanе grupe znatno češće pominjali sopstvenu grupu - nacionalne manjine (23%), nego pripadnici srpske nacionalnosti (7%).

Učenici i studenti su daleko češće od proseka populacije među najviše diskriminisanе grupe spontano svrstavali i seksualne manjine (20%), a građani preko 60 godina, starije osobe (29%).

Ocenjujući meru u kojoj su, po njihovom mišljenju, pojedine grupe (navedene na listi) diskriminisanе u Srbiji, većina građana navela je četiri grupe koje trpe diskriminaciju u priličnoj ili velikoj meri: siromašne ljude (63%), osobe sa mentalnim invaliditetom (62%), osobe sa fizičkim invaliditetom (60%) i Rome (60%). Slede ih starije osobe, za koje 46% građana smatra da su izložene priličnoj ili velikoj

diskriminaciji, žene (39%) i seksualne manjine (39%).

U kojoj meri su diskriminirane sledeće grupe u Srbiji?

Sa izuzetkom Roma, nacionalne manjine nalaze se u dnu liste po procentu građana koji su ocenili da su ove grupe izložene diskriminaciji u Srbiji. Među nacionalnim manjinama, najveći procenat građana, 25%, složilo se da su Albanci izloženi diskriminaciji. Upadljivo je da je svaki peti građanin, 20%, naveo Srbe kao grupu za koju smatra da je u priličnoj ili velikoj meri izložena diskriminaciji.

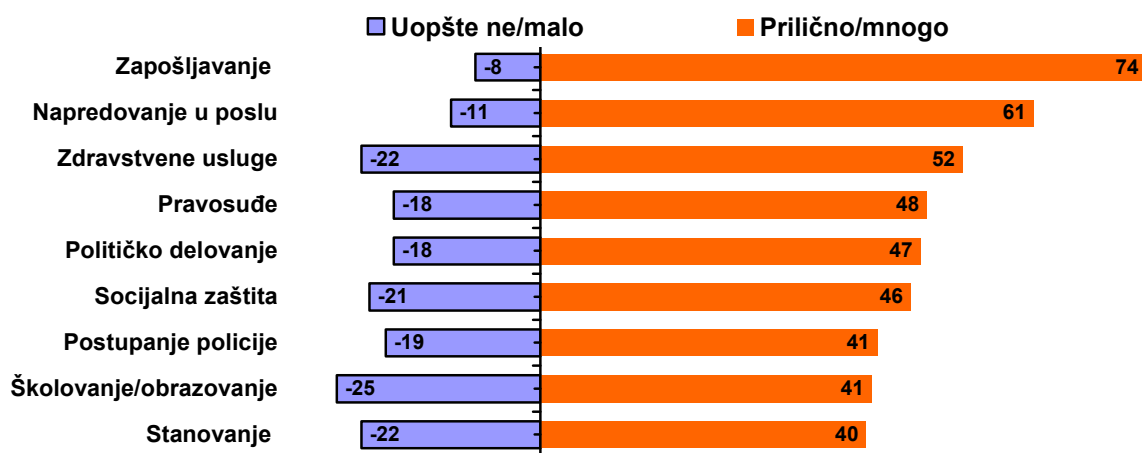
Pripadnici manjinskih grupa, ocenili su u većem procentu sopstvenu grupu kao diskriminisanu, nego što je prosek populacije. Žene su u znatno većem procentu (45%) od muškaraca (32%) ocenile da su žene izložene diskriminaciji. Osobe preko 60 godina ocenile su starije osobe kao diskriminirane (57%) znatno više od proseka; Albanci su u većem procentu (50%) ocenili je svoju nacionalnu manjinu kao diskriminisanu, a Romi svoju (76%).

Mlađa generacija (15 do 29 godina), je, u proseku, većinu grupa ocenila kao diskriminirane u većoj meri, nego što je bila ocena mere diskriminacije u proseku populacije. Ova razlika posebno je upadljiva kada su u pitanju diskriminacija Roma (78% mlade generacije ocenjuje da su Romi prilično ili mnogo diskriminirani) i seksualne manjine (51% ocenjuje da su prilično ili mnogo diskriminirani).

c) Oblasti diskriminacije

Zapošljavanje i napredovanje u poslu su oblasti u kojima je, po mišljenju građana, diskriminacija najprisutnija: 74% građana smatra da je u oblasti zapošljavanja diskriminacija prisutna u priličnoj ili velikoj meri, a 61% u oblasti napredovanja na poslu. **Na trećem mestu, nalazi se oblast zdravstvenih usluga,** za koju više od polovine građana (52%) smatra da je diskriminacija veoma prisutna. Znatan procenat građana, (preko 40%) **smatra da je diskriminacija prisutna i u oblasti pravosuđa (48%), političkih aktivnosti (47%), socijalne zaštite (46%), ponašanja policije (41%), obrazovanja (41%), i stanovanja (40%).**

U kojoj meri je prisutna diskriminacija u sledećim oblastima?

	Region								
	Iznad proseka			Ispod proseka			Beograd	Centralna Srbija	Vojvodina
	0.01	0.05	0.10	0.10	0.05	0.01			
Statistička značajnost Hi kvadrata u odnosu na prosek populacije									
N							246	566	296
Zapošljavanje							66	77	76
Napredovanje u poslu							64	55	68
Zdravstvene usluge							35	53	64
Pravosuđe							43	44	59
Političko delovanje							48	45	49
Socijalna zaštita							37	43	57
Postupanje policije							43	37	49
Školovanje/obrazovanje							33	39	50
Stanovanje							47	38	37

Građani različitih regiona različito su ocenili meru prisustva diskriminacije u pojedinim oblastima. U proseku, građani Vojvodine ocenili su da je diskriminacija u oblastima zdravstvenih usluga, pravosuđa, socijalne zaštite, postupanja policije i obrazovanja, prisutnija od građana ostalih regiona. Sa druge strane, građani Beograda, ocenili su prisustvo diskriminacije u oblasti zdravstvenih usluga i socijalne zaštite u znatno manje od proseka.

Građani najviše osuđuju diskriminaciju Roma, a u pogledu oblasti diskriminacije, najviše osuđuju diskriminaciju prilikom zapošljavanja.

Građani su bili manje saglasni kada je u pitanju izbor grupe osoba čiju diskriminaciju najviše osuđuju, a znatno saglasniji u pogledu oblasti diskriminacije. Najčešće pomenute grupe čiju diskriminaciju građani najviše osuđuju bili su Romi (22%), osobe sa invaliditetom (16%) i siromašne osobe (15%).

Prema kojoj grupi osoba vi lično najviše osuđujete diskriminaciju?	%
Spontano navedeni odgovori	
Romima	22.0
Osobama sa invaliditetom	15.7
Siromašnim osobama	14.9
Ženama	9.3
Starijim osobama	8.7
Osobama sa posebnim potrebama	4.7
Srbima	3.1
Pripadnicima seksualnih manjina	3.1
Izbeglicama, raseljenim licima	2.9
Osobama drugačijih političkih uverenja	2.6
Nacionalnom manjinama	1.8
Radnicima	1.6
Albancima	1.3

U kojoj oblasti vi lično najviše osuđujete diskriminaciju?	%
Spontano navedeni odgovori	
Zapošljavanje	49.3
Zdravstvo	14.3
Socijalna zaštita	8.4
U svim oblastima	4.4
Školstvo/ obrazovanje	4.2
Političko delovanje	4.1
Posao/napredovanje u poslu	4.1
Stanovanje	2.7
Pravosuđe	2.6
Policija	1.4

Skoro polovina građana, međutim, složila se da je oblast diskriminacije koju najviše osuđuju, oblast zapošljavanja (49%).

Predrasude i tolerancija

Uprkos generalno negativnim stavovima prema diskriminaciji koje je izrazila većina građana Srbije, predrasude, kao i netolerancija prema manjinskim grupama prisutne su kod znatnog broja građana Srbije.

Ocenjujući moguću uspešnost sa kojom bi pripadnici pojedinih grupa mogli da obavljaju poslove šefa, radnika gradske čistoće, predsednika opštine, automehaničara, predsednika vlade Srbije i učitelja, sa izuzetkom radnika gradske čistoće i automehaničara (u kom slučaju se na dnu liste nalaze žene i starije osobe), prema četiri grupe izraženo je najviše predrasuda (po procentu građana koji su ocenili da bi pripadnici ovih grupa mogli uspešno da obavljaju navedene poslove): albancima, pripadnicima seksualnih manjina, Romima i Muslimanima/ Bošnjacima (po navedenom redosledu).

Najveće prednosti Srbima u odnosu na druge etničke grupe, građani su davali za posao predsednika skupštine i predsednika vlade Srbije.

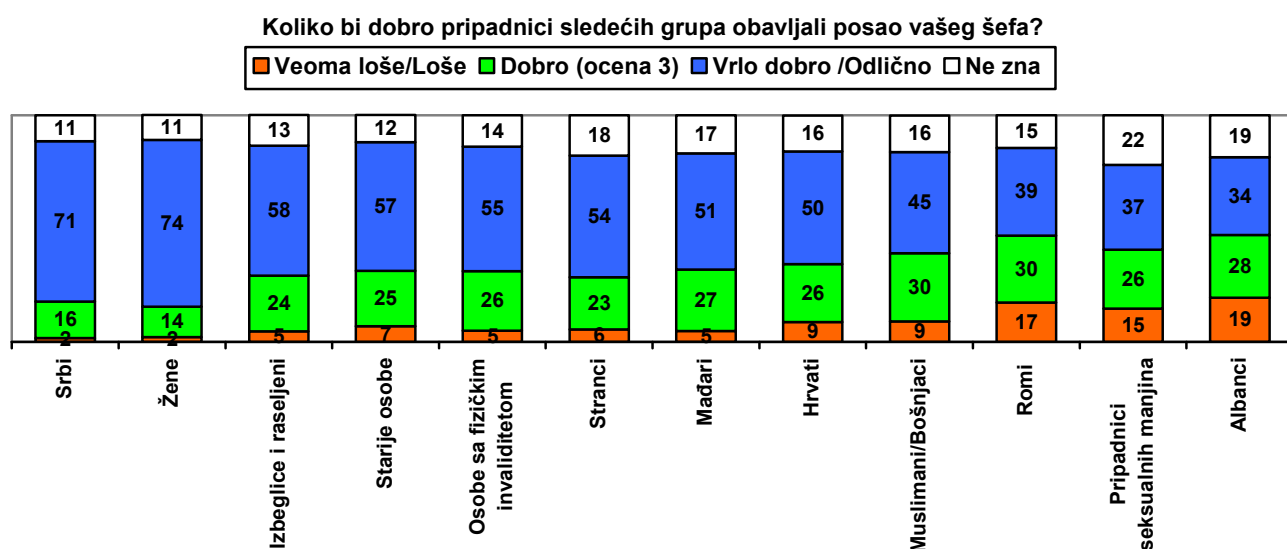
Albanci su dosledno na dnu liste: 34% smatra da bi Albanci mogli sa uspehom da rade posao njihovog šefa, 30% posao predsednika opštine, 23% posao predsednika vlade i 39% posao učitelja. Procenti građana koji misle da bi Albanci mogli uspešno da rade ove poslove, nešto su i manji kada se posmatraju mišljenja građana srpske nacionalnosti.

Sa druge strane, preko 70% građana smatra da bi Srbi obavljali sa uspehom sve navedene poslove. Prednost se daje Romima, izbeglicama i raseljenima i Muslimanima / Bošnjacima kada je u pitanju posao radnika gradske čistoće.

Pored Srba, žene se nalaze u vrhu liste, sa izuzetkom automehaničarskog posla gde su stavljene na poslednje mesto. Zanimljivo je da se žene u ulozi šefa nalaze u vrhu liste. Žene su u najvećem procentu ocenjene i po uspehu u obavljanju posla učitelja/učiteljice.

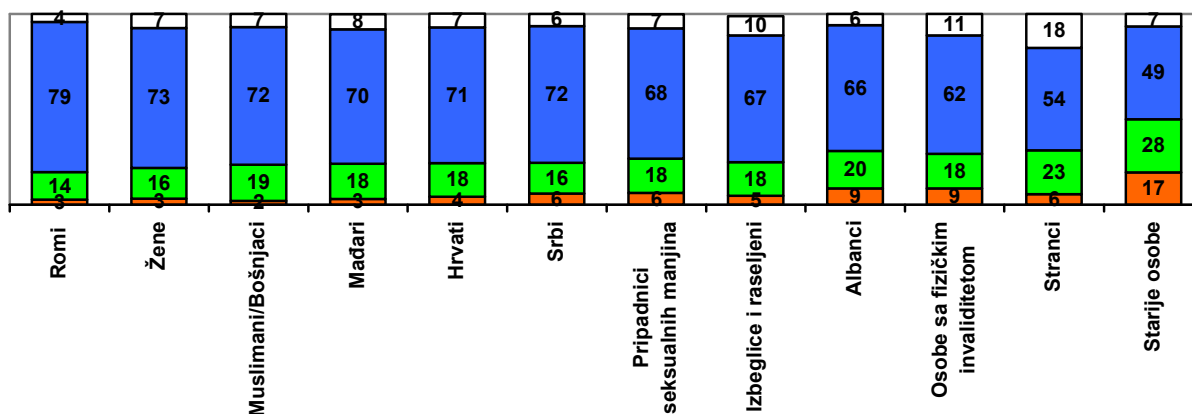
Tek polovina populacije misli da bi Mađari i Hrvati mogli uspešno da obavljaju posao njihovog šefa, a tek nešto više od 40% posao predsednika opštine, dok ovaj procenat spada na oko 30% kada je u pitanju predsednik vlade Srbije. Sa druge strane, više od 70% smatra da bi Mađari i Hrvati uspešno obavljali posao radnika gradske čistoće i automehaničara.

Upadljivo je da veći procenat građana smatra da bi stranci bili uspešni u ulozi njihovog šefa, 54%, nego što bi to bili Mađari (51%), Hrvati (50%), Muslimani/Bošnjaci (45%), Romi (39%), pripadnici seksualnih manjina (37%) i Albanci (34%). Stranci su takođe ocenjeni kao potencijalno uspešni učitelji u većem procentu (56%) od Roma (52%), pripadnika seksualnih manjina (40%) i Albanaca (39%).

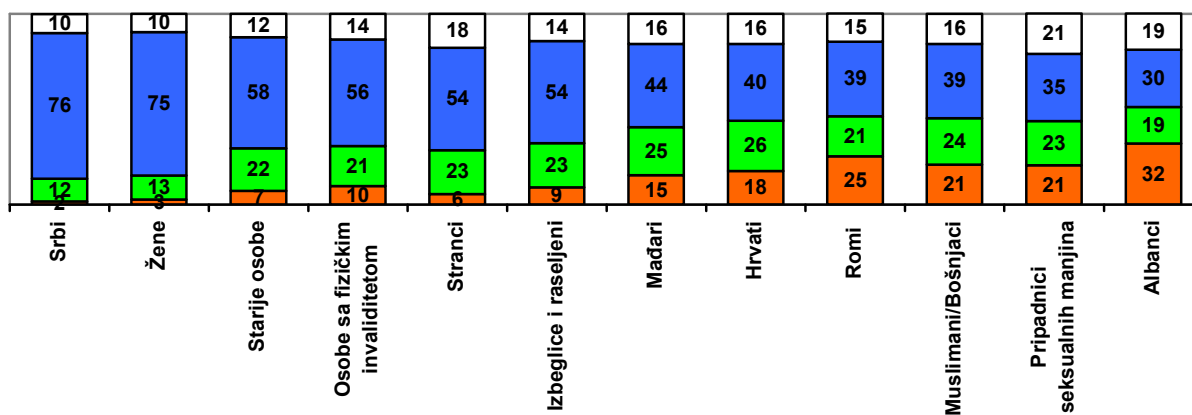
Koliko bi dobro pripadnici sledećih grupa obavljali posao radnika gradske čistoće?

Veoma loše/Loše Dobro (ocena 3) Vrlo dobro /Odlično Ne zna

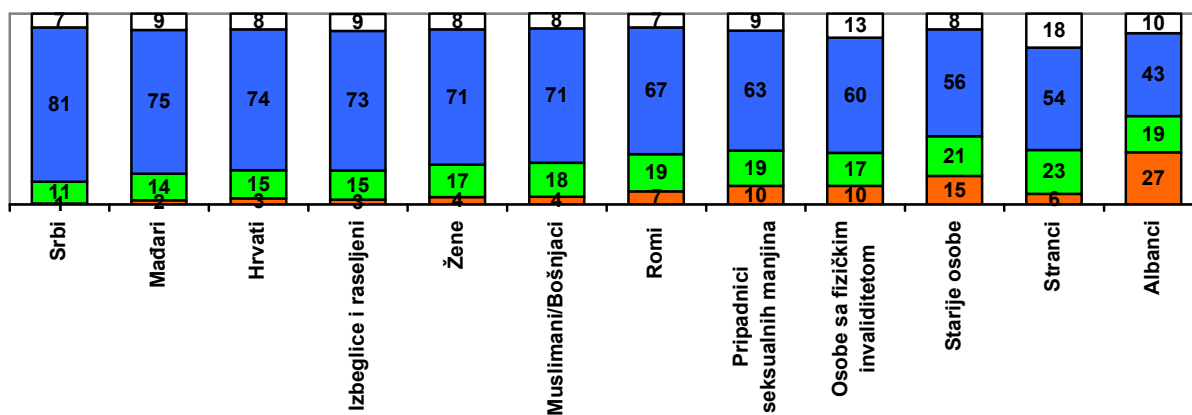
Koliko bi dobro pripadnici sledećih grupa obavljali posao predsednika vaše opštine?

Veoma loše/Loše Dobro (ocena 3) Vrlo dobro /Odlično Ne zna

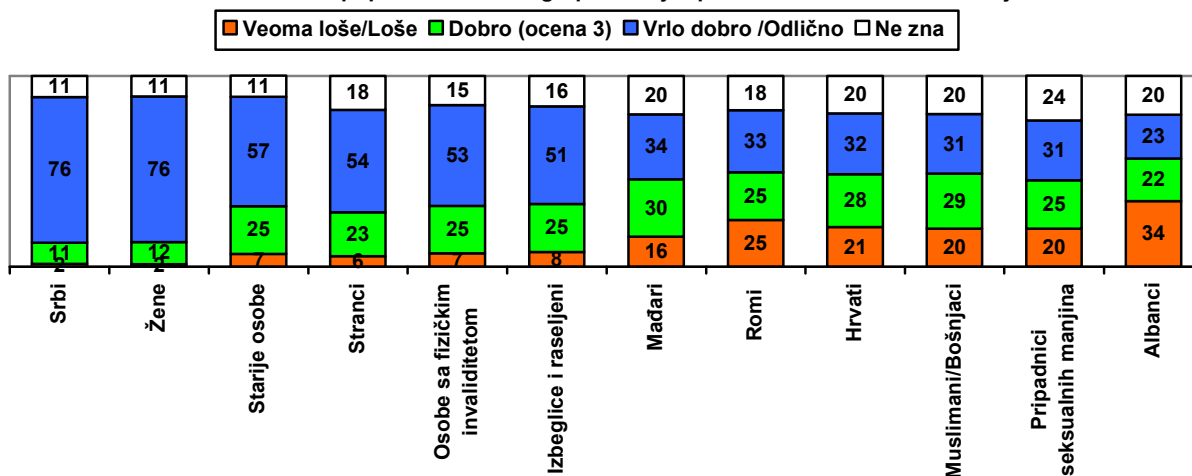

Koliko bi dobro pripadnici sledećih grupa obavljali posao automehaničara?

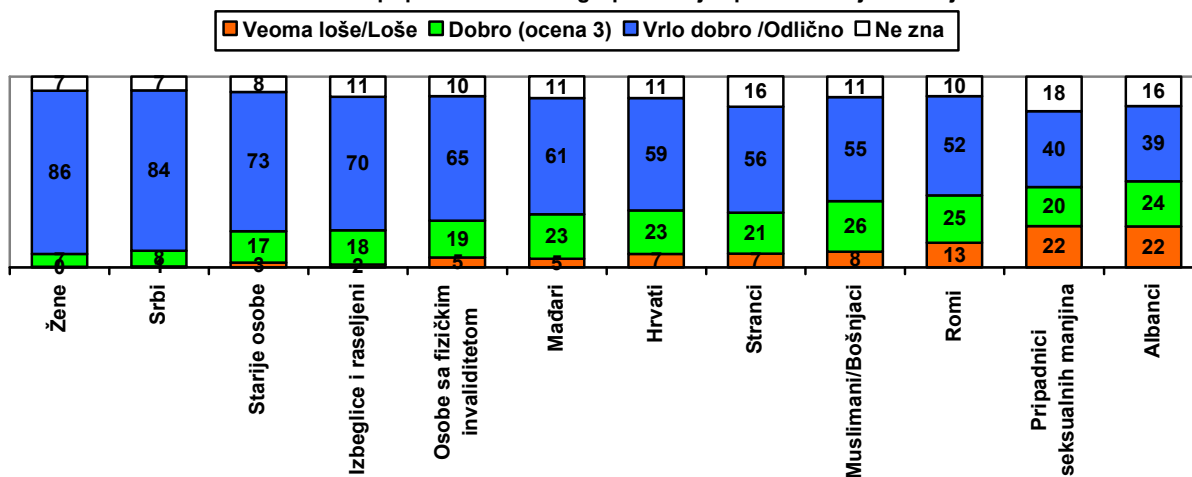
Veoma loše/Loše Dobro (ocena 3) Vrlo dobro /Odlično Ne zna

Koliko bi dobro pripadnici sledećih grupa obavljali posao Predsednika Vlade Srbije?

Koliko bi dobro pripadnici sledećih grupa obavljali posao učitelja / učiteljice?

Razlozi, navedeni od strane građani koji su smatrali da bi pripadnici manjinskih grupa loše radili poslove njihovog šefa, predsednika vlade i učitelja, spadaju u grupu tipičnih predrasuda.

Najčešće navođeni razlozi u slučaju Roma bili su neobrazovanost, nesposobnost, neodgovornost, ali i očekivanje da ih drugi ne bi prihvatili i poštovali u tim ulogama.

U slučaju Hrvata, Mađara, Bošnjaka/ Muslimana i Albanaca, razlozi su se prvenstveno ticali nepoverenja zbog nacionalne pripadnosti i uzajamne nacionalne netrpeljivosti zbog kojih bi ove nacionalne manjine radile protiv interesa Srbije, a u ulozi učitelja / učiteljice imali loš uticaj na decu. Znatan deo ovog, procentualno ipak malog broja građana, navodio je kao razlog jednostavno mišljenje da Srbima treba dati prednost.

Razlozi u slučaju osoba sa fizičkim invaliditetom uglavnom su se ticali ograničenih sposobnosti ovih osoba, a u slučaju seksualnih manjina nesposobnost i loš uticaj zbog njihovog seksualnog opredeljenja.

U slučaju starijih osoba razlozi su se ticali koliko smanjene sposobnosti zbog godina, toliko i mišljenja da mladima treba dati prednost.

Glavni razlozi koje su naveli građani koji smatraju da bi pripadnici datih manjina loše radili date poslove (ocene 1 i 2)

Razlozi koje su najčešće naveli građani koji misle da bi navedene grupe LOŠE RADILE POSAO NJIHOVOG ŠEFA							
Romi (odgovori 17% građana)	%	Muslimani / Bošnjaci (odgovori 9% građana)		Mađari (odgovori 5% građana)	%	Hrvati (odgovori 9% građana)	%
Neobrazovanost	41.1	Prednost treba dati Srbima	15.4	Prednost treba dati Srbima	28.0	Nacionalna netrpeljivost, posledice rata	21.5
Neradni	16.5	Ne vole Srbe/Srbiju	13.3	Stručnost, obrazovanje	10.7	Prednost treba dati Srbima	17.9
Loše navike	11.8	Ne volim ih	13.0	Ne volim ih	10.0	Ne volim ih	14.1
Nisu sposobni za takav posao	11.0	Obrazovanje	10.7	Zbog nacionalne pripadnosti	8.6	Ne vole Srbe/Srbiju	13.7
Predrasude drugih prema njima	7.2	Verska pripadnost/	10.3	Zbog jezika	6.6	Nacionalna pripadnost	4.6
Neodgovornost	6.6	Nisu sposobni za takav posao	9.4			Drugačija vera, kultura, jezik	3.4
Ne volim ih	5.4	Radili bi protiv interesa države	8.7			Nisu sposobni za takav posao	2.7
Nepoštovanje od strane radnika	5.9	Nacionalna netrpeljivost, posledice rata	7.0				
Starije osobe (odgovori 7% građana)	%	Osobe sa fizičkim invaliditetom (odgovori 5% građana)	%	Pripadnici seksualnih manjina (odgovori 15% građana)	%	Albanci (odgovori 19% građana)	%
Zbog starosti/smanjene sposobnosti	65.2	Zbog ograničenih sposobnosti	54.4	Ne volim ih	20.9	Ne volim ih	17.1
Zastarelo znanje/staromodni	16.9	Naporan/obiman posao	3.9	Nisu sposobni za takav posao	17.4	Ne vole Srbe/Srbiju	14.6
Treba zapošljavati mlađe	10.7	Kompleksi zbog neprijatnog izgleda	3.4	Bolesni/Nastrani	16.0	Nacionalna netrpeljivost	11.5
Žene (odgovori 2% građana)		Izbeglice i raseljeni (odgovori 5% građana)		Zbog svog opredeljenja	14.0	Nemam poverenja u njih	9.6
Nisu sposobne za taj posao	37.2	Nisu naši državljani/Prednost našim državljanima	18.5	Nepoštovanje/Nerazumevanje od strane drugih	13.2	Neobrazovani	8.8
Ne volim da mi žena naređuje	20.7	Nisu sposobni za takav posao	16.0	Daju loš primer drugima	4.2	Prednost treba dati Srbima	7.4
Stranci (odgovori 6% populacije)	%	Loše iskustvo	15.3			Nacionalna pripadnosti	6.8
Prednost treba dati Srbima	26.9	Traume zbog izbeglištva	9.0			Zbog političke situacije u zemlji	6.2
Strani državljani	14.0	Biraju poslove	8.9			Nisu sposobni za takav posao	5.6
Zbog jezičkih barijera	14.0	Ne volim ih	8.4			Zbog Kosova	5.3
Ne poznaju mentalitet/zemlju	9.7					Radili bi protiv interesa države	3.7

Razlozi koje su najčešće naveli građani koji misle da bi navedene grupe LOŠE RADILE POSAO PREDSEDNIKA VLADE SRBIJE							
Romi (odgovori 25% građana)	%	Muslimani / Bošnjaci (odgovori 20% građana)		Mađari (odgovori 16% građana)	%	Hrvati (odgovori 21% građana)	%
Neobrazovanost	39.1	Prednost treba dati Srbima	36.2	Prednost treba dati Srbima	48.6	Prednost treba dati Srbima	38.9
Nisu sposobni za takav posao	21.0	Radili bi protiv interesa države	15.0	Radili bi protiv interesa države	16.4	Nacionalna netrpeljivost, posledice rata	14.2
Prednost treba dati Srbima	16.5	Nepoverenje	8.3	Ne volim ih/Nisam za to	10.3	Ne volim ih/Nisam za to	11.6
Loše navike/Ponašanje	13.7	Ne volim ih/Nisam za to	8.0	Propagirali bi svoju veru i kulturu	4.3	Nisu sposobni za takav posao	8.7
Neodgovornost	7.4	Drugačija kultura/jezik/običaji	5.9	Zbog nacionalne pripadnosti	4.1	Ne vole Srbe/Srbiju	8.2
Ne volim ih	4.0	Ne vole Srbe/Srbiju	5.4	Stručnost, obrazovanje	3.9	Radili bi protiv interesa države	5.2
Ne bi ga poštovali na tom mestu	2.6	Nacionalna pripadnost	4.4	Zbog jezika	2.2	Nacionalna pripadnost	3.9
		Obrazovanje	4.2				
		Verska pripadnost/propagirali bi svoju veru	3.7				
		Nacionalna netrpeljivost, posledice rata	3.4				
Starije osobe (odgovori 7% građana)	%	Osobe sa fizičkim invaliditetom (odgovori 7% građana)	%	Pripadnici seksualnih manjina (odgovori 15% građana)	%	Albanci (odgovori 34% građana)	%
Zbog starosti/smanjene sposobnosti	50.0	Zbog ograničenih sposobnosti	45.4	Nisu sposobni za takav posao	26.2	Prednost treba dati Srbima	26.0
Treba zapošljavati mlađe	27.0	Naporan/obiman posao	21.8	Ne volim ih	16.9	Ne vole Srbe/Srbiju	10.2
				Bolesni/Nastrani	16.8	Radili bi protiv interesa države	9.6
Žene (odgovori 1% građana)		Izbeglice i raseljeni (odgovori 5% građana)		Zbog svog opredeljenja	13.5	Nacionalna netrpeljivost	9.4
Nisu sposobne za taj posao	57.3	Nisu naši državljani/Prednost našim državljanima	28.8	Daju loš primer drugima	11.7	Zbog političke situacije u zemlji	8.4
		Nisu zainteresovani za Srbiju	11.8			Ne volim ih/Nisam za to	8.2
		Ne volim ih	10.9			Nisu sposobni za takav posao	7.5
						Zbog Kosova	6.9
						Nemam poverenja u njih	5.0
						Neobrazovani	4.8
						Nacionalna pripadnosti	4.5

Razlozi koje su najčešće naveli građani koji misle da bi navedene grupe LOŠE RADILE POSAO UČITELJA / UČITELJICE							
Romi (odgovori 13% građana)	%	Muslimani / Bošnjaci (odgovori 8% građana)		Mađari (odgovori 5% građana)	%	Hrvati (odgovori 5% građana)	%
Neobrazovanost	53.8	Loš uticaj na našu decu	15.7	Prednost treba dati Srbima	18.4	Prednost treba dati Srbima	18.7
Deca ga ne bi prihvatila/slušala	10.5	Drugačija kultura/jezik/običaji	12.0	Ne volim ih	17.8	Ne volim ih	10.9
Loše navike/Ponašanje	9.8	Prednost treba dati Srbima	9.7	Zbog nacionalne pripadnosti	11.7	Nisu sposobni za takav posao	6.4
Nisu sposobni za takav posao	9.3	Ne volim ih	8.9			Nacionalna netrpeljivost, posledice rata	6.0
Prednost treba dati Srbima	3.8						
Ne volim ih	3.5						
Starije osobe (odgovori 3% građana)	%	Osobe sa fizičkim invaliditetom (odgovori 5% građana)	%	Pripadnici seksualnih manjina (odgovori 22% građana)	%	Albanci (odgovori 22% građana)	%
Zbog starosti/smanjene sposobnosti	34.1	Zbog ograničenih sposobnosti	23.9	Loš uticaj na decu, na seksualno opredeljenje	26.4	Nacionalna netrpeljivost	13.0
Treba zapošljavati mlađe	24.5	Podsmeh, potcenjivanje od strane dece	17.1	Zbog svog opredeljenja	14.8	Ne znaju jezik	11.7
				Ne volim ih	13.0	Pogrešno bi učili decu/ loš uticaj	9.6
Stranci (odgovori 11% populacije)	%	Izbeglice I raseljeni (odgovori 2% građana)		Daju loš primer	12.5	Nemam poverenja u njih	6.1
Zbog jezičkih barijera	36.8	Nisu naši državljani/Prednost našim državljanima	21.8	Nisu sposobni za takav posao	9.0	Neobrazovani	6.1
Nisu sposobni za takav posao	12.5			Bolesni/Nastrani	8.7	Ne vole Srbe/Srbiju	6.0
Ne poznaju mentalitet/zemlju/kulturu	11.4					Prednost treba dati Srbima	6.0
Prednost treba dati Srbima	11.3					Nacionalna pripadnosti	5.7
						Nepoznavanje naše istorije i kulture	5.6
						Ne uklapaju se ovde, ne prihvataju nas	5.2

U pogledu tolerancije, izražene spremnošću da se podjedina grupe prihvate kao komšije, drugovi svoje dece i bračni partneri članova porodice, najmanje tolerancija izraženo je prema HIV pozitivnim osobama, seksualnim manjinama i Albancima. Prema ostalim grupama, čak i kada je u pitanju bračna veza, više od polovine građana, bar deklarativno, izrazila je prihvatanje. Ipak, **upadljiv je znatan procenat građana koji je izrazio nespornost da prihvati kao bračne partnere članova svoje porodice Rome (46%), Muslimane / Bošnjake (40%) i Hrvate (31%).**

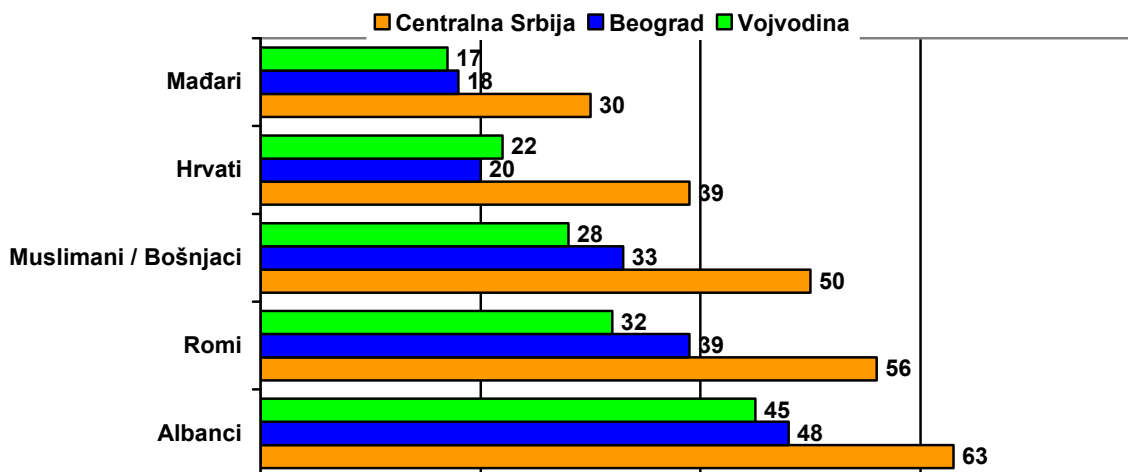
**Da li biste imali nešto protiv da pripadnik sledećih grupa bude...?
Ne odgovaraju pripadnici navedene grupe**

% odgovora DA	Vaš komšija	Drug vaše dece	Sklopi brak sa nekim iz vaše uže porodice
HIV pozitivne osobe	28	50	78
Seksualne manjine	21	42	69
Albanci	26	31	55
Romi	11	14	46
Muslimani / Bošnjaci	10	12	40
Hrvati	10	10	31
Mađari	5	6	24
Osobe sa fizičkim invaliditetom	3	4	29
Srbi	4	6	17
Izbeglice I raseljeni	4	5	11

Nacionalne manjine, izrazile su manje distance prema Srbima, nego obrnuto.

U proseku, etnička distanca (distanca prema etničkim manjinama), merena prihvatanjem braka sa pripadnikom druge nacionalnosti, najprisutnija je u Centralnoj Srbiji, a najmanje prisutna u Vojvodini.

Da li biste imali nešto protiv da pripadnik sledećih grupa sklopi brak sa nekim iz vaše uže porodice?

Najzad, relativno mali procenat građana bio je u stanju da navede bilo koju osobu u Srbiji za koju smatra da je izuzetno uspešna, a koja je pripadnik neke od manjinskih grupa: Roma, Muslimana / Bošnjaka, Mađara, Hrvata, osoba sa fizičkim invaliditetom, seksualnih manjina ili Albanaca.

Da li znate neku osobu, pripadnika sledećih Grupa u Srbiji, za koju smatrate da je izuzetno Uspešna?	%
Romi	29.0
Muslimani / Bošnjaci	26.9
Mađari	10.7
Osobe sa fizičkim invaliditetom	8.2
Hrvati	7.6
Albanci	4.9
Seksualne manjine	2.8

Najviše građana znalo je uspešne Rome (29%) i uspešne Muslimane / Bošnjake (27%). Znatno manje znalo je da navede Mađare (11%), 8% osobe sa fizičkim invaliditetom i Hrvate, 5% Albance, samo 3% osobe iz grupe seksualnih manjina.

U odnosu na proseku populacije, građani Beograda i visoko obrazovani građani bili su u stanju u znatno većem procentu da navedu neku uspešnu osobu iz navedenih manjinskih grupa.

Zanimanja uspešnih Roma (odgovori 29% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnu osobu romske nacionalnosti) – najčešći odgovori	%
Pevač/pevačica	64.8
Muzičar	7.4
Estradni umetnik/umetnica	1.6
Političar	7.0
Novinar	1.5
Poslanik	1.4
Predsednik	1.3
Književnik	1.3
Trgovac	1.1
Privatnik/preduzetnik/industrijalac	1.0
Lekar/doktor	1.0

Zanimanja uspešnih Muslimana / Bošnjaka (odgovori 27% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnu osobu Muslimana / Bošnjaka) - Najčešći odgovori	%
Političar	41.7
Ministar	31.7
Poslanik	0.7
Pevač/pevačica	9.4
Reditelj	1.6
Glumac/glumica	1.6
Sportista	1.2
Učenik/student	1.0

Zanimanja uspešnih Mađara (odgovori 11% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnu osobu Mađara) – najčešći odgovori	%
Političar	39.7
Poslanik	4.7
Ministar	1.0
Gradonačelnik/predsednik opštine	1.0
Književnik	9.1
Sportista	8.7
Muzičar	4.5
Glumac/glumica	3.4
Direktor/upravnik	3.3
Zanatlija (pekar, mesar...)	2.4
Novinar	1.5
Akademik	1.4
Privatnik/preduzetnik/industrijalac	1.3
Profesor, lekar	2.0

Zanimanja uspešnih Hrvata (odgovori 7% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnu osobu Hrvata) – najčešći odgovori	%
Pevač/pevačica	24.5
Glumac/glumica	14.9
Muzičar	2.1
Estradni umetnik/umetnica	0.6
Političar	16.6
Guverner	1.0
Poslanik	0.8
Ambasador/diplomata	0.7
Ministar	1.2
Predsednik	12.4
Profesor	3.5
Sportista	3.3
Pravnik	1.3

Zanimanja uspešnih osoba sa invaliditetom (odgovori 8% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnu osobu sa invaliditetom) – najčešći odgovori	%
Pevač/pevačica	49.0
Estradni umetnik/umetnica	5.0
Novinar	11.0
Sportista	4.6
Političar	4.2
Medicinski radnik/fizioterapeut	3.6
Predsednik	2.8
Arhitekta	2.6
Pravnik	1.8
Umetnik/slikar/vajar	1.5

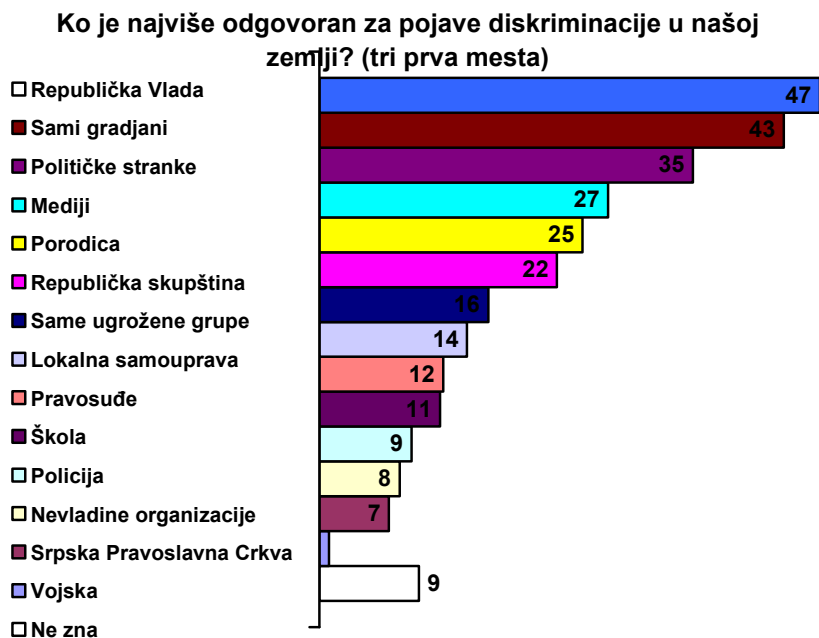
Zanimanja uspešnih osoba, pripadnika seksualnih manjina (odgovori 3% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnu osobu iz grupe seksualnih manjina) – najčešći odgovori	%
Pevač/pevačica	21.2
Modni kreator	15.9
Estradni umetnik/umetnica	9.0
Političar	6.6
Reditelj	4.0
Učenik/student	3.8
Književnik	3.2
Koreograf	2.7
Dramaturg	2.6
Novinar	2.4
Sportista	2.4
Dizajner	2.4
Maneken	2.0

Zanimanja uspešnih Albanaca (odgovori 5% građana koji su bili u stanju da navedu uspešnog Albanca) – najčešći odgovori	%
Političar	26.9
Poslanik	5.9
Gradonačelnik/predsednik opštine	5.5
Sportista	8.2
Glumac/glumica	8.0
Predsednik	5.8
Zanatlija (pekar, mesar...)	3.8
Privatnik/preduzetnik/industrijalac	3.3

Najpoznatiji uspešni Romi, kao i osobe sa invaliditetom su iz oblasti estrade, najpoznatiji uspešni Muslimani / Bošnjaci, Mađari i Albanci su iz sveta politike; Hrvati iz oblasti estrade, glume i politike, a pripadnici seksualnih manjina iz različitih oblasti umetnosti.

Odgovornost i uloga institucija

Odgovornost za pojave diskriminacije u Srbiji građani najčešće pripisuju Republičkoj vladi (47%) i samim građanima (43%). Znaatan procenat građana kao odgovorne navodi i političke stranke (35%), medije (27%), porodicu (25%) i Republičku skupštinu (22%).

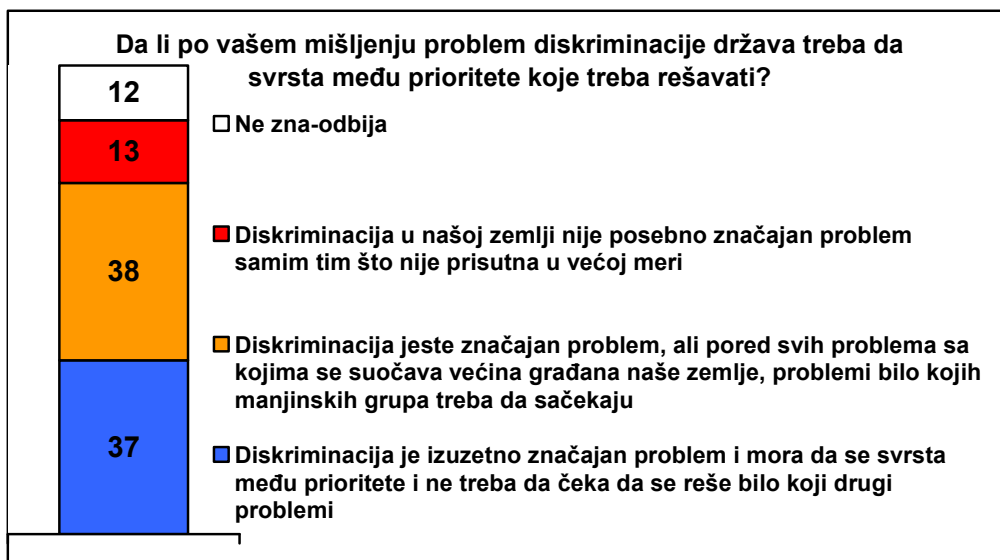

Veoma je upadljivo da građani odgovornost pripisuju sebi samima gotovo u istom procentu kao i Republičkoj vladi.

Tek nešto više nego svaki deseti građanin odgovornost pripisuje školi, a 16% i samim ugroženim grupama.

Samo 7% odgovornost pripisuje Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi.

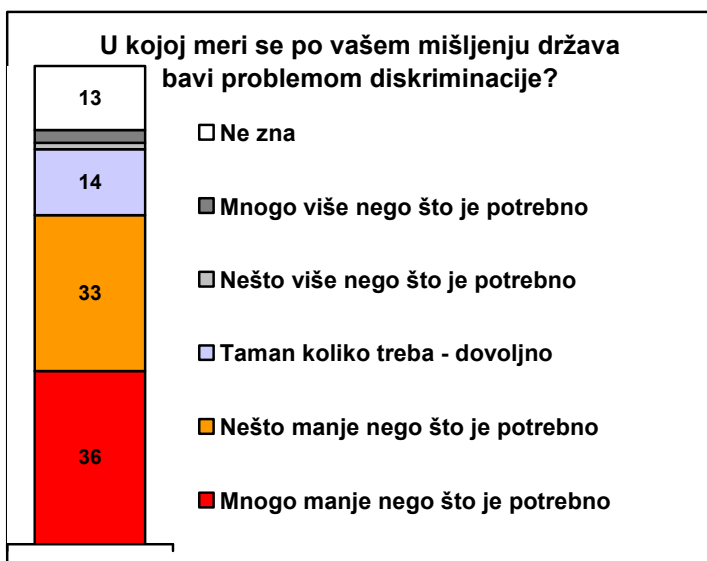
Uprkos negativnim stavovima koje je većina građana izrazila prema diskriminaciji, tek nešto više od trećine, 37%, smatra da problem diskriminacije država treba da svrsta među prioritete koje treba rešavati.

38% smatra da problemi koji ovog trenutka pogađaju većinu građana treba da imaju prednost, te da problem diskriminacije, koliko god bio značajan, treba da sačeka, dok 13% smatra da to nije posebno značajan problem za Srbiju jer diskriminacija, po njihovom mišljenju i nije prisutna u većoj meri.

Zanimljivo je da se mišljenje nacionalnih manjina u tom pogledu nije razlikovalo od mišljenja većinskog stanovništva.

Sa druge strane, iako manji deo građana smatra da rešavanje problema diskriminacije treba da bude među prioritetima države, većina građana, 69%, je iznela mišljenje da se država problemom diskriminacije nedovoljno bavi.

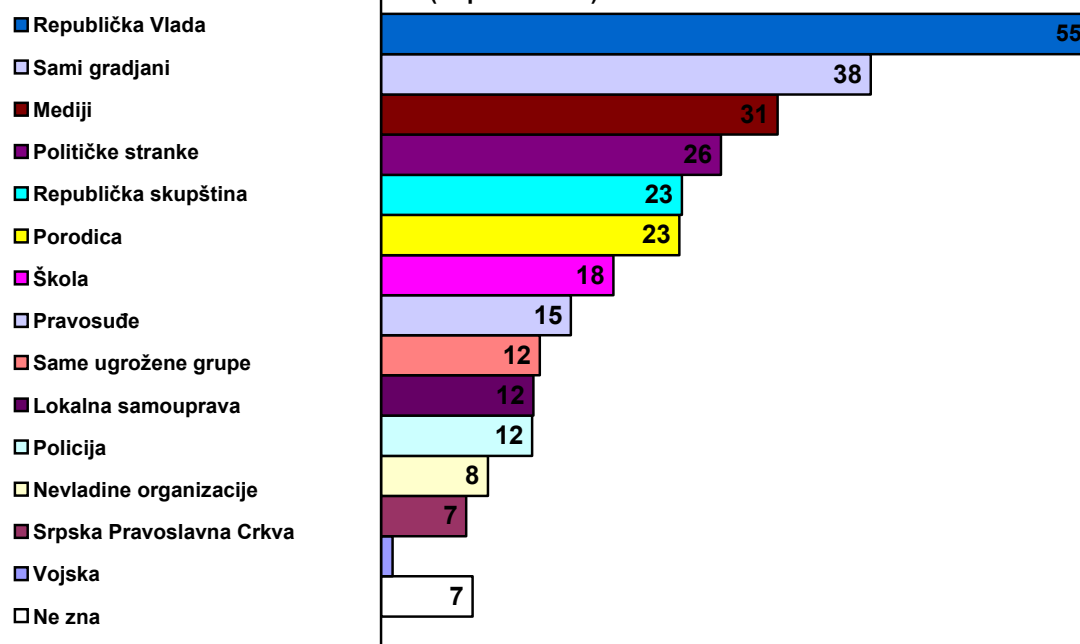

Mišljenje da se država nedovoljno bavi problemom diskriminacije najviše je bilo prisutno među nezaposlenim građanima, 84% i građanima visokog obrazovanja, 76%.

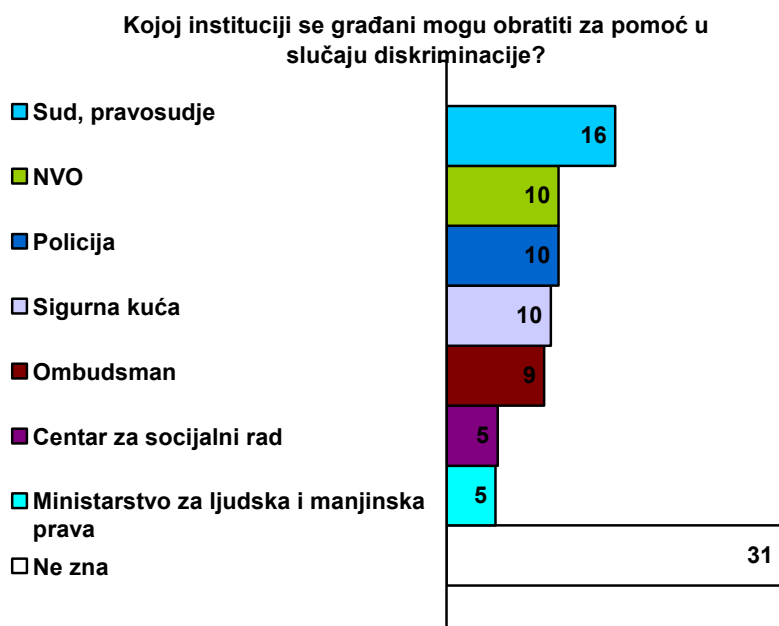
U pogledu ocene institucija koje bi najviše mogle da utiču na smanjenje pojava diskriminacije, redosled navedenih instucija uglavnom odgovara redosledu ocene odgovornosti za samo stanje u pogledu prisustva diskriminacije. Ipak, nešto veći procenat građana, 55%, smatra da Republička vlada ima moć da utiče na promenu stanja nego što joj pripisuje odgovornost za postojeće stanje (47%), dok je sa ocenom građana obrnuto – veći procenat pripisao je građanima odgovornost za stanje (43%) nego što misli da može da utiče na smanjenje pojave diskriminacije

(41%).

Koje institucije u našoj zemlji bi najviše mogle da utiču da se smanji pojava diskriminacije? (tri prva mesta)

Najzad, 27% građana smatralo je da u Srbiji postoji institucija koja štiti jednakost svih građana, odnosno kojoj se građani u slučaju diskriminacije mogu obratiti za pomoć; 33% smatralo je da takva ustanova ne postoji, a 40% nije znalo da li postoji ili ne postoji.

Skoro trećina od 27% građana koji su smatrali da institucija koja štiti jednakost građana postoji u Srbiji, nisu bili u stanju da navedu o kojoj je instituciji reč. Institucije koje su ostali građani navodili najčešće su bile Sud, NVO, Policija, Sigurna kuća i Ombudsman.

Lična iskustva

Nešto više nego svaki peti građanin/građanka (22%) izjavili su da su bili izloženi diskriminaciji. Važno je napomenuti, da ovakve izjave nikako ne moraju biti odraz objektivnog stanja, bar iz dva razloga: niti izjave onih koji su izjavili da su bili diskriminirani nužno odgovaraju realnosti, niti se može očekivati da su svi koji su imali iskustvo diskriminacije želeli da to saopšte u anketnom istraživanju.

Najčešće navedene lične osobine zbog kojih građani koji su naveli da su imali iskustva diskriminacijom, smatraju da su bili izloženi diskriminaciji bile su: nacionalna pripadnost, 15%, ženski pol, 11% i starost, 10%; slede siromaštvo, invaliditet, iznošenje ličnih uverenja i političkog opredeljenja i nezaposlenost.

Najčešće navedene okolnosti u kojima su građani izjavili da su bili diskriminirani bile su vezane za posao: na radnom mestu (21%), prilikom zapošljavanja (18%), prilikom dobijanja otkaza (5%). Znatian procenat naveo je i okolnosti svakodnevnog života, ili specifičnije: u restoranu, kafiću, prodavnici, na šalteru, u prevozu (18%).

Lična osobina zbog koje osobe koje su izjavile da su imale iskustvo sa diskriminacijom, smatraju da su bile diskriminirane (22% populacije)	%
Nacionalna pripadnost	15.6
Žena	11.0
Zbog starosti	9.8
Siromaštvo, nedostatak novca	6.0
Invaliditet, bolest	5.6
Kaže šta misli, lična uverenja	5.6
Političko opredeljenje	5.4
Nezaposlenost/ nemogućnost nalaženja posla	5.3
Nema veze, uticaj, podršku	4.9
Živi na selu	3.8
Izbeglica/ raseljeno lice	3.7
Rom/ Romkinja	3.5
Verska pripadnost	3.4

Okolnosti u kojima osobe koje su izjavile da su imale iskustvo sa diskriminacijom, smatraju da su bile diskriminirane (22% populacije)	%
Na radnom mestu	21.1
Prilikom zapošljavanja/ traženja posla	17.6
U svakodnevnom životu, društvu	14.1
U zdravstvenoj ustanovi	11.4
U školi (fakultet, predškolsko)	6.5
Otkaz, ostali bez posla	4.6
Ostvarivanje prava (penzija, socijalno...)	4.1
U policiji, sukob sa policijom	2.2
U vreme izbora, promena, sukob sa vlastima	2.0
U restoranu, kafiću, prevozu, prodavnici	2.0
Čekanje u redu, pred šalterom, kod službenika	1.6

Samo 16% onih koji su izjavili da su bili diskriminirani, rekli su da su se obratili nekoj instituciji za pomoć. Najčešće navedene institucije kojima su se te osobe obratile bile su: predsednik opštine (25%), ministarstvo zdravlja (13%) i rukovodilac u preduzeću, (12%).

Najčešće navedeni razlozi što se nikome nisu obratili u okolnostima kada su smatrali da su doživeli diskriminaciju bili su nedostatak poverenja da bi to imalo bilo kakvog efekta (35%), nedostatak informacije kome da se obrate (19%) i mišljenje da institucija kojoj bi mogli da se obrate u Srbiji ne postoji (15%).

Građani koji su izjavili da nisu imali iskustva sa diskriminacijom (78%), u znatno većem procentu misle da bi se u takvim okolnostima obratili nekoj zvaničnoj instituciji (83%), nego što su to saopštili oni koji su rekli da su bili izloženi diskriminaciji (16%).

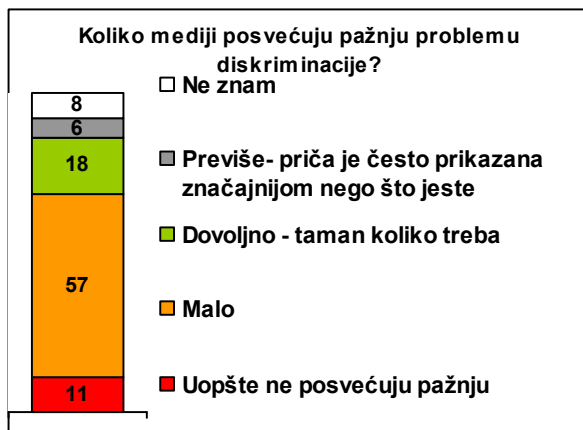
U pretpostavljenoj situaciji diskriminacije, građani bi se najčešće obratili Policiji (27%), Ombudsmanu (10%) i Sudu (7%), a 22% nije znalo kojoj bi se instituciji obratili. Građani koji se nikome ne bi obratili (16%), kao razlog najčešće su navodili nedostatak poverenja (59%).

Ukoliko biste vi ili neko vama blizak bili izloženi diskriminaciji, kojoj zvaničnoj instituciji biste se prvo obratili? (odgovori 78% građana koji su izjavili da nisu bili izloženi diskriminaciji)	
Policija	27.0
Zaštitnik građana (ombudsman)	10.4
Sud	7.3
Lokalna samouprava	5.8
Ovlašćeni posrednik za mirno rešavanje sporova	5.6
Nevladina organizacija	4.3
Neko drugo	1.0
Ne zna kome	22.3
Nikome	16.4

Zašto se nikome ne biste obratili? (Odgovori građana koji su izjavili da ranije nisu imali iskustva sa diskriminacijom, ali da se u takvom slučaju ne bi obratili ni jednoj zvaničnoj instituciji; 16% od navedeneog dela populacije, odnosno 13% od ukupne populacije)	
Nemam poverenja	59.1
U mom mestu ne postoji takva institucija	19.8
Procedure su previše komplikovane	17.5
Bojim se	15.7
Sramota me je	13.6
Nemam dokaze	13.0

Informisanje

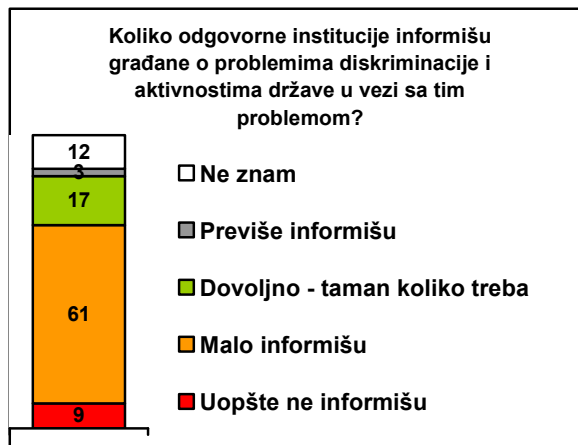
Većina građana smatra da je informisanje javnosti o problemu diskriminacije nedovoljno, bilo da se radi o informisanju od strane medija, ili odgovornih institucija države. Sa druge strane, međutim, manje od trećine građana izrazilo je zainteresovanost da bude bolje informisano.

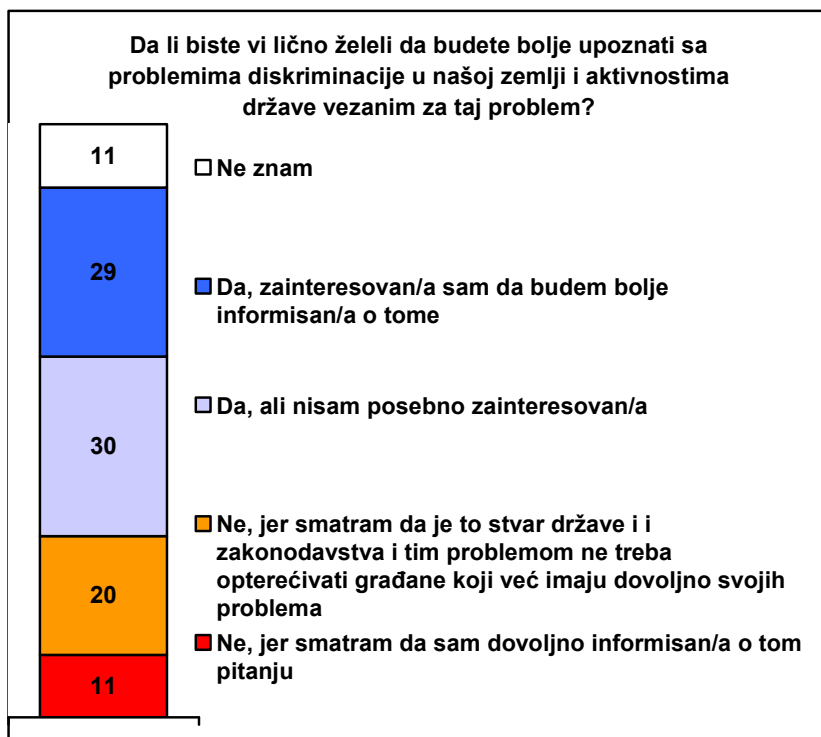
Većina građana, 70% misli takođe i da odgovorne institucije nedovoljno informišu građane kako o problemima diskriminacije, tako i o aktivnostima države u vezi sa tim problemom.

Većina građana, 68%, smatra da mediji ne posvećuju dovoljno pažnje problemu diskriminacije.

Da mediji posvećuju temi diskriminacije premalo pažnje znatno više od proseka populacije misle mlađe generacije, 15 do 29 godina (76%), građani Vojvodine (79%) i nezaposleni građani (83%).

Upadljivo je, da uprkos oceni da je informisanje javnosti o problemima diskriminacije nedovoljno, manje od trećine građana (29%) izrazilo ozbiljnu zainteresovanost da bude bolje informisana o problemima diskriminacije i aktivnostima vlade vezanim za taj problem.

Još 30% građana izrazilo je da želi da bude bolje informisano, ali i da nije posebno zainteresovano za tu temu. Svaki peti građanin (20%) izjavio je da ne želi da bude bolje informisan o ovoj temi, jer je ona stvar države i zakonodavstva, kojom ne treba opterećivati građane.

Znatno veću zainteresovanost od proseka populacije izrazili su jedino Albanci i Romi.

Relativno mala zainteresovanost građana za bolje informisanje o problemima diskriminacije u skladu je sa relativno malim procentom građana koji smatraju da diskriminaciju treba svrstati među prioritete za rešavanje u odnosu na procenat građana koji generalno izrazio negativne stavove prema diskriminaciji.

Građani su većinom svesni prisustva diskriminacije i imaju negativne stavove prema ovoj pojavi, ali pred problemima koji ih opterećuju u ovom trenutku, zainteresovanost za ovaj problem, uprkos prepoznavanju njegovog značaja, ostaje u drugom planu.